

KÖZLEMÉNYEK

LIESZKOVSZKY JÓZSEF PÁL

A Területi Statisztika citációs listája, 2002–2006

Ebben a tanulmányban a Területi Statisztika folyóirat 2002–2006 között megjelent cikkeit dolgoztam fel, mégpedig a szerzők hivatkozásai, valamint a cikkek végén található tárgyszavak alapján. Célom az volt, hogy felderítsem, ki publikált a legtöbbet az időszak folyamán, mely szerzők hivatkoztak egymásra, kik azok, akik külföldi szerzők munkáit is alapul vették saját tanulmányuk elkészítéséhez, illetve milyen tárgyszavak fordultak elő legtöbbször.

A Területi Statisztika minden évben hat alkalommal jelenik meg, ettől a vizsgált időszakban egy esetben sem tért el a szerkesztőség, azaz összevont számokkal nem találkoztam. A folyóirat minden páratlan hónapban jelenik meg: januárban, márciusban, májusban, júliusban, szeptemberben és novemberben; azaz összességében 30 számot tekintettem át.

A folyóirat meghatározott rendszer szerint épül fel, az esetek többségében három egységből. Elsőként az „Elmélet–Módszertan” témakör tanulmányait olvashatjuk, ezt követően pedig az „Elemzések” című rovatban helyet foglaló cikkek következnek, majd a folyóiratot rendszerint a „Közlemények” című blokk zárja.

Az Elmélet–Módszertan rovatban – a címből adódóan – leginkább elméleti és területfejlesztési jellegű művek kapnak helyet (például *A magyar regionális innovációs rendszer kialakítása*, vagy *A komplex regionális fejlettség matematikai-statisztikai elemzése*).

Az Elemzések rovatban a lap címéhez szorosabban kapcsolódó, erősebb területi-térsgégi jelleggel bíró cikkeket olvashatunk (például *Kistérségek, társulások Győr-Moson-Sopron megyében*, vagy *A zalai törpefalvak jelene és jövőképe*).

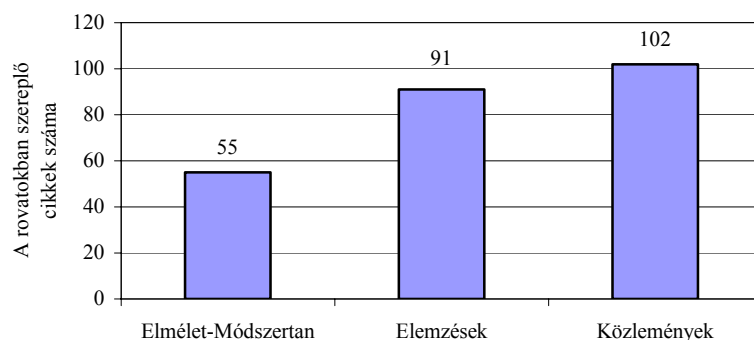
A 3. egységben különböző rövidebb írások, hírek, észrevételek szerepelnek, például adatközlések, konferenciák tartalmi összefoglalói vagy az újonnan várossá nyilvánított települések statisztikai bemutatói. (Ez utóbbi esetben az Elemzések fejezet elmaradhat.)

A citációs listát az Elmélet–Módszertan, az Elemzések rovat, valamint a Közlemények rész cikkértékű tanulmányaiból és azok hivatkozásaiból állítottam össze.

Az elmúlt öt évben a vizsgált fejezetekben összesen 248 cikk szerepelt (beleértve a könyvismertetéseket is), valamint 45 kisebb írás az elmúlt 5 év várossá nyilvánított településeiről (1. ábra).

1. ábra

A cikkek megoszlása a különböző fejezetekben

A szerzők

A legtöbbet publikáló szerző Kovács Tibor volt (a Területi Statisztika 2004 végén elhunyt főszerkesztője), toronymagasan, 14 cikkel vezeti a listát, amelyből 9 az Elmélet–Módszertan és az Elemzések részekben található, a többi 5 pedig könyvismertetés. Tíznel több cikkel rajta kívül Kőszegfalvi György (az MTA doktora, egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem TTK) rendelkezik, szám szerint 11-gyel, amelyek szinte kizárólag nagyszerű könyvismertetések, s ezzel az elmúlt 5 év legtermékenyebb könyvismertetőjeként tarthatjuk számon.

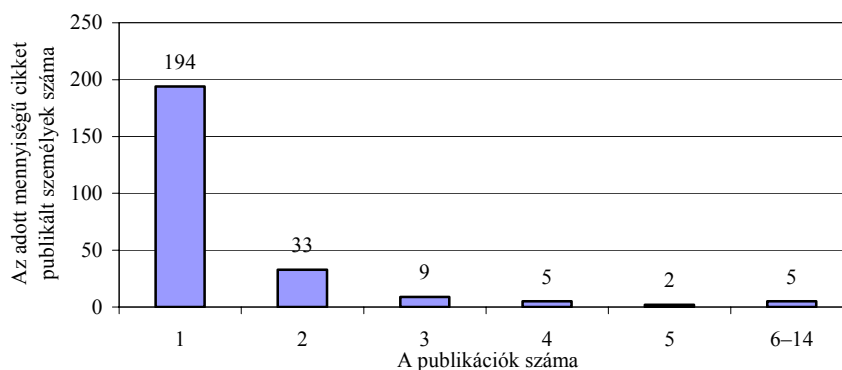
Meglepő, de a fiatalabb generáció tagjai is jelen vannak a sokat publikálók táborában, mint például Gyémánt Richárd (ELTE ÁJK, egyetemi tanársegéd), illetve Tóth Géza (PhD, a KSH-ban tanácsos), ők egyenként 6–6 alkalommal járultak hozzá a folyóiratban a hazai területi kutatások jobbításához. Nem szabad azonban elfeledkeznünk a szakma KSH-beli szaktekintélyéről, Faluvégi Albertről (KSH, statisztikai tanácsadó), aki 7 publikációval rendelkezik.

Az elmúlt 5 évben öt alkalommal Sipőcz Balázs (KSH, vezető-tanácsos, szakfordító), valamint Lakatos Miklós (a KSH főosztályvezető-helyettese, jelenleg a Statisztikai Szemle főszerkesztője) publikált írásokat.

A szakma további vezető kutatói közül négy alkalommal Horváth Gyula (az MTA doktora, a Regionális Kutatások Központjának főigazgatója), Erdősi Ferenc (az MTA doktora, az RKK tudományos tanácsadója), Nikodémus Antal (Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, főosztályvezető-helyettes), Marosi Lajos (a Területi Statisztika felelős szerkesztője), valamint Berta Györgyné (KSH Veszprémi Igazgatóság, osztályvezető) közölt hosszabb-rövidebb tanulmányokat (2. ábra).

2. ábra

A szerzők száma publikációik mennyisége szerint, 2002–2006

Ha az Olvasó összeadja az egy, két, három ... tizennégy cikket publikált szerzők számát, 248 személyt kap eredményül. „De hiszen a cikkek száma volt 248!” – mondhatja. Márpedig, ha egyes szerzők több cikket is írtak, akkor az várható, hogy kevesebb szerző van, mint publikáció. Igen ám, de nemcsak többcikkes szerzők fordulnak elő, hanem többszerzős cikkek is! Ebből meg az következne, hogy kevesebb a publikáció, mint a szerző. A két körülmény kölcsönhatásából a Területi Statisztika vizsgált éve alatt *véletlenül* ugyanaz a szám adódott a cikkekre és a szerzőkre: 248.

A 248 cikk döntő többsége (84%-a) egyszerzős, a maradék 16%-on osztoznak a két-, három- vagy akár négszerzős írások.

A hivatkozott személyek és a hivatkozások száma

A 248 cikk közül legalább egy, kifejezetten személyre irányuló hivatkozással kerekén 100 tanulmány rendelkezik, a fennmaradó 148 nem. Ennek részben az az oka, hogy a Közlemények rovat tanulmányértékű cikkeit sok esetben a KSH munkatársai írták, akik „belső” anyagból dolgoztak, így nem tüntettek fel irodalomjegyzéket az írásmű végén. Értelemszerűen a könyvismertetések sem tartalmaznak hivatkozásokat.

Az első két rovatban is előfordult, hogy nem találkoztam hivatkozással, mert a szerzők kutatási anyagot ismertettek (például *Cséfalvy–Nikodémus: Ipari parkok Magyarországon*), vagy a cikk a szerző személyes hozzászólása volt egy témához (Kovács Tibor: *Prológ a statisztikai kistérségi területbeosztás felülvizsgálatához*), amelyek esetében érthető, hogy irodalomjegyzéket nem közölnek; továbbá 3 cikk folytatásos, azaz a második, befejező rész után található a felhasznált művek jegyzéke. Volt olyan is, hogy a szerző kizárólag statisztikai adatokkal dolgozott (de azok forrását feltüntette).

A két megemlékező számban (Kovács Tiborról és Körösy Józsefről) gondolatébresztő és emlékező jellegű írások szerepelnek zömmel, értelemszerűen ezekhez sem tartozik hivatkozás.

Az előbbiekből adódóan 100 tanulmányt vizsgáltam meg abból a szempontból, hogy a szerzők kikre hivatkoztak, és kikre történt a legtöbb hivatkozás. A 100 tanulmány összesen 1170 hivatkozást tartalmaz, aminek egyötöde idegen nyelvű.

A legtöbbet hivatkozott személy Nemes Nagy József volt (44 hivatkozás), öt követi Faluvégi Albert (35 hivatkozás), Rechnitzer János (33 hivatkozás), majd Lengyel Imre (28 hivatkozással), Kovács Tibor (26 hivatkozás), Horváth Gyula (21 hivatkozás), Enyedi György (18 hivatkozás), Erdősi Ferenc (15 hivatkozás), Pálné Kovács Ilona (14 hivatkozás). A többi szerző és szerzőpáros 1–8 hivatkozással rendelkezik.

Nemes Nagy József esetében a 44 hivatkozás 23 cikkben szerepelt. Ezek közül 2 cikkben, öt esetben hivatkozott saját magára. A többi 38 hivatkozás összesen 21 cikkben szerepel, de nem 21 személytől, hanem csak 20-tól, mert Tóth Géza 3 tanulmányában is hivatkozott rá. A leginkább emlegetett műve *A tér a társadalomkutatásban* c. könyve, erre 6 különböző szerző 6 cikkben hivatkozott. További fontos hivatkozott művei: *A regionális gazdasági fejlődés összehasonlító vizsgálata*, az Akadémiai Kiadó 1987-es könyve (4 hivatkozás), valamint a „tanítványokkal” (Jakobi–Németh) közösen írt *A jövedelemegyenlőtlenségek térségi és jövedelemszerkezeti összetevői* című cikk a Statisztikai Szemle 2001/10–11. számában, amelyre 3 hivatkozás történt (egyik saját). Dusek Tamás és Németh Nándor hivatkozott Nemes Nagy Józsefre egy cikkben belül legtöbbször, 4-4 alkalommal.

Faluvégi Albert 35 említésének közel fele saját cikkeiben található. A többi 17 hivatkozás alapján *A magyar kistérségek fejlettségi különbségei* című írása (Területi Statisztika, 2000. július) a legsikeresebb, 5 hivatkozással. Ezenkívül még a *Területfejlesztés kedvezményezett térségei és települései* (Területi Statisztika, 1998. március), valamint *A területi statisztikai adatbázisok kialakulása, helyzete, fejlesztési lehetőségei* című cikkére (Területi Statisztika, 2002. július) történt 2-2 hivatkozás. Faluvégi Albertre 9 más személy hivatkozott, ebből Nemes Nagy József kétszer. A szerző három alkalommal hivatkozott magára, s előfordult, hogy egy cikkben belül többször is.

Rechnitzer Jánosra 33 alkalommal történt hivatkozás, ebből egy a kvázi önhivatkozás (mivelhogy társszerzőként írta Csizmadia Zoltánnal és Grosz Andrással: *A magyar városhálózat tudásalapú megújító képessége az ezredfordulón*). A szerzőre – az előbb említett háromszerzős cikken kívül – 21 műben hivatkoztak, melyek szerzői között elismert kutatók (Horváth Gyula, Nemes Nagy József) ugyanúgy képviseltetik magukat, mint a fiatalabb generáció tagjai (Bajmócy Péter, Salamin Géza, Patik Réka stb.) Rechnitzer legtöbbet hivatkozott műve a *Területi stratégiák* című tankönyv, amire 6 hivatkozás érkezett – egyik közülük a háromszerzős önhivatkozás, a további 5 említés pedig Horváth Gyulától, Faluvégi Alberttől, Lengyel Imrétől, Lukovics Miklóstól és Salamin Gézától származik. További műveire, a Lengyel Imrével társszerzőként írt *Regionális gazdaságtan* tankönyvre 3 hivatkozást, a *Fejezetek a regionális gazdaságtan tanulmányozásához* és a *Szétszakadás vagy felzárkózás – A térszerkezetet átalakító innovációk* címűekre 2-2, valamint a Dőry Tiborral társszerzőként írt *Regionális innovációs stratégiák* című műre 3 hivatkozást számoltam össze. Megfigyelhető, hogy az előzőekben említett kutatók közül Rechnitzer János írt legtöbbször társszerzőként cikket, leginkább az MTA RKK NYUTI munkatársaival karöltve (összesen 7 különböző társszerzős hivatkozott cikke szerepel a Területi Statisztika elmúlt 5 évfolyamának számaiban). Társszerzői: Csizmadia Zoltán, Dőry Tibor, Grosz András, Hardi Tamás, Kocsis Zsolt, Lados Mihály és Lengyel Imre voltak.

Lengyel Imre 28 hivatkozást tudhat magáénak. Ebből 9 az önhivatkozás, amelyek mind egy cikkben találhatók meg (és a rá irányuló, egy cikkben előforduló hivatkozások száma is ebben a cikkben a legnagyobb). A fennmaradó 19 hivatkozás 9 cikkben összpontosul (9 személy által). Lengyel Imre cikkeit általában többször is említették, kevés olyan művével találkoztam a feldolgozás során, amire csak egyszer hivatkoztak volna. A legtöbbet hivatkozott műve a *Verseny és területi fejlődés: térségek versenyképessége Magyarországon*, 5 alkalommal hivatkoztak rá (ezek közül egyszer ő maga). További hivatkozott alkotásai: *A regionális versenyképességről* (megjelent a Közgazdasági Szemle 2000/12. számában) (4 hivatkozás), továbbá a Rechnitzer Jánossal társszerzőként írt tanulmány – *A városok versenyképessége* – Magyarország területi

szerkezete és folyamatai az ezredfordulón című könyvben (3 hivatkozás). Az ugyancsak Rechnitzer Jánossal társszerzőként írt *Regionális gazdaságtan* tankönyvre 3 hivatkozás történt. Lengyel Imrére is – Nemes Nagy Józsefhez hasonlóan – a tanítványai hivatkoztak legtöbbször; Patik Réka öt, Lukovics Miklós négy alkalommal. Az előbbiekhöz hasonlóan Lengyel Imre hivatkozói között is megtalálhatjuk Nagy Erikát, valamint Tóth Gézát.

Kovács Tiborra, a Területi Statisztika elhunyt főszerkesztőjére az elmúlt 5 évben 13 különböző tanulmányban 26 hivatkozás történt. (Nem számoltam bele a Kovács Tibor-emlékszáma cikkeit, amelyekben magáról a főszerkesztőről mint személyről írtak, hisz ezekben a megemlékező cikkeken nem szerepelt hivatkozás rá.) Ebből a 13 tanulmányból 2-ben (az egyiket Kovács Tibor egyedül, a másikat társszerzőként írta) 3 önhivatkozás szerepel. A fennmaradó 11 tanulmányban 10 különböző személy hivatkozott rá (Horváth Gyula két alkalommal is ugyanarra – *A megye gazdaságának átfogó jellemzése: az ágazati kapcsolati mérleg-számítások eredményei Vas megyében* című, a Területi Statisztika 1973/2-es számában szereplő 3 szerzős Kovács Tibor-műre hivatkozik). Kovács Tibor gyakrabban hivatkozott műve a Területi Statisztika 2002 májusában megjelent számában található: *Prológ a statisztikai kistérségi területbeosztás felülvizsgálatához*, ami nem is tanulmány, hanem a szerző véleménye a statisztikai kistérségekről. Erre hárman hivatkoztak, mind KSH-munkatársak (Dobosi Emilia, Faluvégi Albert, Hajdú Bertalanné). Hasonlóképpen gyakran említett Kovács Tibor-írás *A településhálózat fejlődése 1960 és 1980 között* című, amely a Bartke István által szerkesztett, A területfejlesztési politika Magyarországon című könyvben kapott helyet. Erre 3 hivatkozás érkezett, Horváth Gyula és Dobosi Emilia utalt rá.

Horváth Gyula 21 hivatkozást tudhat magáénak, ebből 10 önhivatkozás, 3 különböző cikkben. Horváth Gyulára 7 személy hivatkozott 8 műben (Szegevári Péter kétszer is). Leginkább hivatkozott műve az *Európai regionális politika* című könyv, amire 4 külső hivatkozást és 2 önhivatkozást lehet összeszámolni. A *Regionális támogatások az Európai Unióban* című műre három hivatkozás szerepel, ebből egy önhivatkozás, kettő pedig Szegevári Pétertől két különböző cikkben. (Horváth Gyula társszerzőként csak három alkalommal szerepel, kétszer Pálné Kovács Ilonával.)

Enyedi Györgyre 12 tanulmányban 9 szerző hivatkozik 18 alkalommal (Horváth Gyula 3 különböző cikkében). A leginkább hivatkozott Enyedi-mű az 1996-ban megjelent *Regionális folyamatok Magyarországon az átmenet időszakában* című könyv, amelyre 4-szer hivatkoztak. Legtöbbet Horváth Gyula hivatkozott rá, 7 esetben. Enyedi Györgynek – korából kifolyólag – sok régebbi művére is hivatkoztak, mivel azok mind időtállóak, és sok változatlanul érvényes tény szerepel bennük. Mivel Enyedi György az elmúlt 5 évben nem szerepelt a Területi Statisztika szerzői között, így saját magára való hivatkozás sem fordulhatott elő.

Erdősi Ferencre 15 hivatkozást találtam, amelyeknek közel a fele önhivatkozás. Ezenkívül 5 tanulmányban szerepel hivatkozott szerzőként, 4 személy által (Tóth Géza kétszer utalt rá). Egyik művére, az *Európa közlekedése és a regionális fejlődés* címűre 2 alkalommal hivatkoztak. Erdősi Ferenc esetében azért is lehet magas az önhivatkozások és kevés a hivatkozások száma, mivel igencsak interdiszciplináris, nagytérségi kérdéseket taglal, amelyek nem minden esetben esnek egybe a folyóirat profiljával; ezzel szemben más olyan tudományos lapokban is feltűnik, amelyekben a Területi Statisztika szerzőiből kevesen (például a Közlekedéstudományi Szemlében).

Pálné Kovács Ilonára 14 alkalommal hivatkoztak 9 különböző műben. Legtöbbet említett önálló alkotása a *Regionális politika és közigazgatás* című, valamint a Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón című tanulmánykötetben megjelent *Régiók Magyarországa: utópia vagy ultimátum?* című munkája. Ezekre egyenként 3-3 említést számoltam össze. Legtöbbször Horváth Gyula hivatkozott rá (öt alkalommal).

Idegen nyelvű hivatkozások

A hivatkozott szakirodalom döntő többsége, 80%-a magyar nyelvű, a többi szinte kizárólag angol, néhány esetben román. A legtöbbet hivatkozott alkotó Michael E. Porter, azonban a legtöbbször meghivatkozott műve magyarul is megjelent (*Regionális üzleti központok – a verseny új közgazdaságtana* címmel). Kifejezetten idegen nyelvű anyagra általában egy-egy hivatkozás érkezett, egy szerzőre ugyan többször is hivatkoztak, de egy szerző azonos alkotására egy-nél többször csak ritka esetben. A legtöbb külföldi szerzőre való hivatkozással Horváth Gyula és Lengyel Imre műveiben találkozhatunk.

A tárgyszavak, azaz miről is írnak a szakemberek?

A vizsgált 30 szám 131 cikkéhez adtak meg tárgyszavakat. (Az ok hasonló, mint a hivatkozásoknál: a Közlemények fejezetek egyes cikkeihez, a könyvismertetésekhez, illetve egyes folytatásos témájú nagytanulmányokhoz nem tartoznak tárgyszavak). A 131 cikkben összességében 806 tárgyszó található. A folyóirat profiljába tartozó „kistérség” 25 alkalommal, a „régió” 23, a „területfejlesztés” 19, a „megye” 10 esetben fordul elő önálló szóként vagy szókapcsolatban. Az összes tárgyszóhoz viszonyítva a legtöbbet szerepelt „kistérség” is igen csekély súlyt képvisel (3,1%). Meglepő, de bizonyos szófordulatok, mint például a regionális tudomány, a településfejlesztés, a térszerkezet csak néhány alkalommal fordulnak elő.

Összegzés

A Területi Statisztika folyóiratban Faluvégi Albert, Horváth Gyula és Kovács Tibor azok a szerzők, akik az elmúlt öt évben nemcsak sokat publikáltak, hanem a legtöbbet meghivatkoztak táborában is megtalálhatók. A sokat publikáló, de kevés hivatkozással rendelkező szakemberek általában vagy a fiatalabb tervezési-regionalista generáció tagjai (Gyémánt Richárd, Tóth Géza), vagy olyan témában írtak a lapban, amelyek kuriózumnak számítanak. (Több olyan cikk is előfordult, amelyek igencsak egyedi témájúak, például Fritz János: *A tejjapi problémák gazdasági háttere a Dél-Dunántúlon*, vagy Heizler József: *Tűzoltás, műszaki mentés, biztonság* című cikke.)

A kevés publikációval, de annál több hivatkozással rendelkező személyek általában az idősebbek közül kerülnek ki (Enyedi György), kivétel ez alól Erdősi Ferenc, aki idősebb kora ellenére kutat, és aktívan publikál különböző folyóiratokban.

Megfigyelhető, hogy a folyóiratban a klasszikus társadalomföldrajzi vonulatot követő kutatók (Dövényi Zoltán, Kovács Zoltán, Mészáros Róbert) nemhogy nem publikálnak, de kevesen is hivatkoznak bármelyik munkájukra. Tudományos iskolát létrehozó professzorokra hivatkozó tanítványok nem annyira markánsan jelennek meg a hivatkozók táborában, azonban kisebb körök így is kirajzolódnak (például Nemes Nagy József vagy Rechnitzer János körül).

Kulcsszavak: Területi Statisztika, hivatkozások, publikációk, citációs lista, hivatkozási lista.

Resume

In this paper articles published in Regional Statistics periodical between 2002-2006 have been worked up. Our aim was to survey who the most productive authors in this period were, which authors referred to other works, who use international sources to their paper. The survey showed, that Albert Faluvégi, Gyula Horváth and Tibor Kovács were the most productive authors in the last 5 years, and they were also most often referred to. Other authors, who frequently publish, but are rarely referred to, belong to a younger generation of planning-regional experts (Richárd Gyémánt, Géza Tóth). Those authors, who publish less frequently, but are most often referred to belong to the older generation (György Enyedi), with the exception of Ferenc Erdősi, who is a very active author of articles to several journals, despite his elderly age. It can be observed that researchers belonging to the classic socio-geographical trend (Zoltán Dövényi, Zoltán Kovács, Róbert Mészáros) not only write articles less frequently, but they are seldom referred to as well.

A szerkesztő megjegyzése: Örömlenkre szolgált, hogy a fenti cikk nem megrendelésre készült, hanem „önszorgalomból”. Talán nem tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy egy érdektelen folyóiratnak a szerző nem szentelt volna ennyi figyelmet. Ami pedig tanulságként az írásból levonható, azt levonjuk. M. L.